

*Фризько Анастасія, студентка бакалаврату
Поліщук Людмила, к. п. н., доц.
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

СПЕЦИФІКА УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЙ СЕРІАЛУ «BRIDGERTON»

Соціокультурні реалії є одним із найскладніших елементів художнього перекладу, оскільки вони відображають систему цінностей, ментальні моделі, історичні традиції та унікальні культурні коди певної спільноти. У сучасних аудіовізуальних медіа, зокрема у серіалах, реалії виконують виняткову функцію – вони не лише формують автентичність художнього світу, а й визначають спосіб сприйняття епохи, соціальної стратифікації, національних особливостей та емоційного забарвлення комунікації персонажів. Саме тому проблема адекватної передачі реалій вимагає ретельного аналізу перекладацьких стратегій, здатних забезпечити баланс між збереженням змісту, культурного підтексту та доступністю для цільового глядача.

Серіал «Bridgerton», створений компанією Shondaland та випущений платформою Netflix, є надзвичайно цінним матеріалом для дослідження соціокультурних реалій, оскільки поєднує історичний антураж регентської Англії зі стилізованою драматургією, інтертекстуальністю, соціальними нормами та мовними маркерами, характерними для вищого світського товариства ХІХ століття. Значна частина культурних конотацій, що формують автентичність серіалу, передана через номінації титулів, етикетних формул, деталей побуту, специфічних соціальних ролей, назв танців, інституцій, родових маєтків, традиційної лексики світських заходів. Водночас український переклад має зберегти не лише історичну кольористику, а й виразну стилістику, яка поєднує архаїчні елементи з сучасним нарративним темпом, властивим новітнім телеадаптаціям.

Об'єктом дослідження є соціокультурні реалії в англomовному серіалі «Bridgerton».

У широкому сенсі реалії розуміються як предмети, явища та відносини навколишньої дійсності [1, с. 12]. Реалії можуть співвідноситися з географічними, етнографічними, соціальними, політичними та іншими аспектами життя суспільства. У вузькому значенні реаліями вважаються такі референти, що притаманні лише певній культурі й формують її унікальність. Лексичні одиниці, які позначають ці референти у мові, прийнято називати мовними реаліями [2, с. 8].

У науковій літературі існує кілька підходів до класифікації мовних реалій, що демонструють еволюцію поглядів на дане явище. Так, у працях другої половини ХХ століття зазначалося, що системна типологія реалій є проблематичною через нечіткість меж між їх локально-географічними, соціально-етнічними та культурно-історичними характеристиками [3, с. 33; 4, с. 41]. Саме тому у дослідженнях того періоду зустрічаються окремі спроби порівняння культурних та етнічних компонентів різних мов, зокрема британської та української [4, с. 45].

У межах одного з підходів дослідники виділяють три основні групи референтів та відповідно три групи мовних реалій. Перша й найчисленніша група охоплює референти, спільні за основними й другорядними ознаками для різних культур. Такі

одиниці називають універсаліями (наприклад: water/вода, book/книга) [5, с. 52]. Друга група представлена референтами, що збігаються у своїх суттєвих характеристиках, але різняться другорядними ознаками. Нарешті, третя група містить референти, унікальні як за основними, так і за другорядними ознаками, наприклад Big Ben, що існує виключно в британській культурі. Саме такі одиниці отримують назву власне реалій [5, с. 54].

У працях дослідників останніх десятиліть утвердився системний, антропологічно орієнтований підхід до аналізу реалій, який передбачає розгляд цього поняття як багатовимірного утворення [5, с. 56]. Реалії розглядаються як тріада: R-реалія, C-реалія і L-реалія. Такий підхід дозволяє комплексно аналізувати проблему перекладу реалій, враховуючи культурний досвід перекладача та рівень обізнаності реципієнта [6, с. 61].

Перекладач має забезпечити еквівалентність вихідного та цільового текстів, що передбачає точне декодування мовних реалій і відтворення культурної картини світу оригіналу [6, с. 63]. Водночас важливо враховувати ступінь збереження семантичного та культурного потенціалу реалії, адже саме це визначає адекватність перекладу.

Отже, дослідження доводить, що успішний переклад соціокультурних реалій аудіовізуального тексту потребує комплексного підходу, який поєднує лінгвістичні, культурологічні та технічні аспекти. Український переклад серіалу «Bridgerton» може бути удосконалений за рахунок використання адаптованих пояснень, точного відтворення соціальної ієрархії та символічного значення матеріальних і культурних реалій, що підвищить зрозумілість і культурну насиченість перекладу для глядача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрієнко Т. П. Когнітивні чинники, що визначають вибір стратегії перекладу. Філологічні трактати Сумського державного університету. 2012. Т. 4, № 3. С. 5–13.
2. Андрієнко Т. П. Стратегії і тактики перекладу: когнітивно-дискурсивний аспект (на матеріалі художнього перекладу з англійської мови на українську). Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. 340 с.
3. Вернигора С. М. Перекладацькі трансформації як основа перекладу. Молодий вчений. 2020. № 5.1 (81.1). С. 22-26.
4. Воловик А. А. Специфіка відтворення реалій під час перекладу аудіовізуальної продукції. Мова і культура. 2019. Вип. 22, т. 5. С. 231-236.
5. Демецька В. В. Адаптація як поняття перекладознавства й культурології. Вісник СумДУ. Серія Філологія. 2007. № 1. Т. 2. С. 96-102.
6. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англійських перекладів української прози). Львів: Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. 216 с.